

**२६ मत्स्यसंवर्धन विकास यंत्रणांना सुधारीत
अर्थसहाय्याचा आकृतीबंध लागू करण्याबाबत.**

**महाराष्ट्र शासन,
कृषि, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग,
शासन निर्णय क्र.मत्स्यवि-२४०९/प्र.क्र. ११/०९/पदुम-१३,
मंत्रालय विस्तार, मुंबई ४०००३२.
दिनांक : २० फेब्रुवारी, २०१०**

- वाचा:-** १) शासन निर्णय कृषि व पदुम विभाग क्र.मत्स्यवि-२४०६/१४५५२/प्र.क्र.१९८/पदुम-१३,
दिनांक ११.९.२००७.
२) शासन शुद्धिपत्रक कृषि व पदुम विभाग क्र.मत्स्यवि-२४०६/१४५५२/प्र.क्र.१९८/पदुम-१३,
दिनांक २५.१०.२००७.
३) शासन निर्णय कृषि व पदुम विभाग क्र.मत्स्यआ-२००६/प्र.क्र.८३/पदुम-१२,
दिनांक ३०.३.२००७.
४) केंद्र शासनाचे पत्र क्र.३१०१३/१/०७-एफवाय (३), दि.१९.१.२००९
५) आयुक्त (मत्स्य) यांचे पत्र क्र.मत्स्य/भू/१९०१०१/०१/२००९, दि.२६.६.२००९

प्रस्तावना-

केंद्र पुरस्कृत मत्स्यसंवर्धन विकास यंत्रणा या योजनेखाली केंद्र व राज्य शासनाचा हिस्सा ७५:२५ असा आहे. सदर योजना दि. ११.९.२००७ पासून सुधारित स्वरूपात राज्यात राबविण्यात येत आहे. मत्स्यसंवर्धन विकास यंत्रणेअंतर्गत एकूण १५ बाबींसाठी केंद्र शासनाकडून अर्थसहाय्य देण्यात येते. मत्स्यव्यवसाय विभागातील १०५० पदांचा सुधारित आकृतीबंध दिनांक ३०.३.२००७ च्या शासन निर्णयान्वये निर्गमित करण्यात आलेला आहे. या सुधारित आकृतीबंधानुसार विभागातील सर्व योजनांमधील पदे १) मुख्य कार्यालय व प्रादेशिक कार्यालय २) जिल्हा कार्यालय या दोन योजनांमध्ये वर्ग करण्यात आली आहेत. त्यामुळे मत्स्यसंवर्धन विकास यंत्रणा या योजनेसाठी स्वतंत्र पदे उपलब्ध नाहीत. या योजनेसाठी स्वतंत्र पदे नसली तरी देखील सुधारित पदनामांच्या अनुषंगाने आकृतीबंधात बदल करणे आवश्यक आहे. सुधारीत आकृतीबंधानुसार ही योजना जिल्हा कार्यालय आस्थापनेखाली राबविण्यात येत असल्याने संबंधित जिल्ह्याचे सहाय्यक आयुक्त, मत्स्यव्यवसाय हे निमंत्रक प्रमुख असतील. यंत्रणेच्या बँक व्यवहारासाठी पदनाम सहाय्यक आयुक्त, मत्स्यव्यवसाय असणार आहे. ही योजना राबविण्यासाठी प्रत्येक जिल्ह्यात व्यवस्थापन समिती स्थापन करण्यात आली असून त्यात बदल करण्याचा प्रस्ताव आहे. केंद्र शासनाने योजनेच्या अर्थसहाय्यामध्ये केलेली सुधारणा व मत्स्यव्यवसाय विभागाच्या सुधारित आकृतीबंधामुळे पदनामांत झालेले बदल या गोष्टी विचारात घेऊन दि. ११.९.२००७ च्या शासन निर्णयात सुधारणा करण्याचा प्रस्ताव शासनाच्या विचाराधीन होता.

शासन निर्णय :- मत्स्यव्यवसाय विभागाच्या सुधारित आकृतीबंधाच्या अनुषंगाने केंद्र शासन पुरस्कृत मत्स्यसंवर्धन विकास योजनेच्या अंमलबजावणी संदर्भात शासन खालीलप्रमाणे निर्णय घेत आहे.

१) सदर योजना जिल्हा कार्यालय या आस्थापनेखाली राबविण्यात येईल. संबंधित जिल्ह्याचे सहाय्यक आयुक्त, मत्स्यव्यवसाय हे यंत्रणाप्रमुख असतील.

२) यंत्रणांच्या आस्थापनेवरील वर्ग-१ व वर्ग-४ चा कर्मचारी वर्ग संदर्भ क्र.३ च्या शासन निर्णयान्वये "जिल्हा कार्यालये" या योजनेमध्ये समायोजित करण्यात आला आहे.

३) या योजनेखालील यंत्रणेकडील साहित्य, सामुग्री, वाहने, जड वस्तुसंग्रह इ.बाबी संबंधित जिल्ह्याच्या सहाय्यक आयुक्त, मत्स्यव्यवसाय (तांत्रिक) या कार्यालयाकडे वर्ग करून वाहनाच्या आर.सी.सी.बुक व साहित्यावर तशी नोंद घेण्यात यावी.

४) यंत्रणांच्या पासबुकावरील बँक व्यवहार यथास्थित चालू राहतील. तथापि, पासबुकावरील पदनाम "सहाय्यक आयुक्त, मत्स्यव्यवसाय (तांत्रिक) असे राहील.

५) ही मूळ योजना केंद्र शासनाची असून योजनेच्या अंमलबजावणीसाठी केंद्र शासन ७५ टक्के व राज्य शासन २५ टक्के ही खर्चाची पध्दत राहील. यामध्ये केंद्र शासनाकडून वेळोवेळी करण्यात येणारे बदल लागू राहतील.

६) या योजनेवरील वित्तीय खर्चाचा तपशील व संख्यामेळ अहवाल स्वतंत्र राहील. याकरिता संबंधित जिल्हा कार्यालयात दोन स्वतंत्र कॅशबुक पध्दती राहील. जिल्ह्याचे वरिष्ठ लिपिक रोख रक्कम हाताळण्याबरोबर दोन्ही कॅशबुक लिखाणाचे काम पाहतील.

७) ही योजना राबविण्यासाठी प्रत्येक जिल्ह्यात व्यवस्थापन समिती स्थापन करण्यात आली आहे. त्यामध्ये देखील बदल करणे आवश्यक असून ही समिती खालीलप्रमाणे असेल:-

१)	संबंधित जिल्ह्याचे जिल्हाधिकारी	-	अध्यक्ष
२)	प्रादेशिक उपायुक्त, मत्स्यव्यवसाय	-	सदस्य
३)	संबंधित जिल्हा परिषदेचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी	-	सदस्य
४)	सहाय्यक आयुक्त, मत्स्यव्यवसाय(तांत्रिक)	-	सदस्यसचिव
५)	कार्यकारी अभियंता, पाटबंधारे विभाग	-	सदस्य
६)	कार्यकारी अभियंता, पाटबंधारे विभाग, जिल्हा परिषद	-	सदस्य
७)	व्यवस्थापक, जिल्हा अग्रणी बँक,	-	सदस्य
८)	सहाय्यक निबंधक, सहकारी संस्था (दुग्ध)	-	सदस्य
९)	अध्यक्ष, जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँक	-	सदस्य
१०)	अध्यक्ष, जिल्हा मत्स्यव्यवसाय सहकारी संस्थांचा संघ.	-	सदस्य.

८) "मत्स्यसंवर्धन विकास यंत्रणा" या कार्यालयाचे स्वतंत्र अस्तित्व संपुष्टात येईल व सदर योजना जिल्ह्याचे सहाय्यक आयुक्त, मत्स्यव्यवसाय (तांत्रिक) यांचेमार्फत राबविली जाईल.

९) राज्यातील मत्स्यसंवर्धन विकास यंत्रणा सन २००९-२०१० मध्ये केंद्र शासनाने मंजूरी दिल्यानुसार राबविण्यास या शासन निर्णयाद्वारे मान्यता देण्यात येत आहे. अर्थसहाय्याबाबत विवरणपत्र "अ" सोबत जोडण्यात येत आहे.

१०) या योजनेचा खर्च केंद्र हिस्सा ७५% व राज्य हिस्सा २५% या प्रमाणात खालील लेखाशिर्षाखाली खर्ची टाकून सन २००९-२०१० या आर्थिक वर्षात मंजूर अनुदानातून भागविण्यात यावा.

केंद्र हिस्सा:-"२४०५-मत्स्यव्यवसाय, १०१ भूजल मत्स्यव्यवसाय
(०२) पंचवार्षिक योजनांतर्गत योजना,
(०२) (०४) मत्स्यसंवर्धन विकास अभिकरण,
केंद्र पुरस्कृत योजना, ४१ सहायक अनुदान (२४०५ ०८२५)

११) या योजनेच्या कार्यान्वयनाची जबाबदारी तसेच निधीचे आहरण व संवितरणाचे अधिकार हे संबंधित जिल्ह्याचे सहाय्यक आयुक्त, मत्स्यव्यवसाय (तांत्रिक) यांना राहतील.

राज्य हिस्सा:-

राज्य हिस्सा अंतर्गतची तरतूद जिल्हास्तरावर जिल्हा नियोजन विकास परिषदेमार्फत मंजूर व वितरीत करण्यात येते. त्यामुळे राज्य हिस्श्याचे अर्थशिर्ष या जिल्हातील राहिल.

१२) अनुदानाव्यतिरिक्तचा खर्च लाभार्थ्यांनी स्वतः केलेला असला किंवा वित्तीय संस्थेमार्फत अर्थसहाय्य घेऊन केलेला असला तरी या योजनेंतर्गत लाभार्थ्यांना अनुज्ञेय अनुदानाबाबत व्यवस्थापकीय समितीची मंजूरी घेणे आवश्यक राहिल.

१३) यंत्रणेच्या लेखा परिक्षणासाठी chartered Accountant नियुक्ती करावी व त्यांच्यामार्फत दरवर्षी लेखापरिक्षण करण्यात यावे.

१४) या योजनेचा भौतिक आणि आर्थिक साध्य, उद्दिष्टांबाबतचा त्रैमासिक/वार्षिक प्रगती अहवाल यापुर्वी विहीत केलेल्या नमुन्यात नियमितपणे प्रत्येक तिमाहीच्या अखेर शासनास सादर करावा.

हे आदेश नियोजन विभाग व वित्त विभाग यांच्या सहमतीने तसेच वित्त विभागाच्या अनौपचारिक संदर्भ १४/१०/व्यय -१, दिनांक २९.१.२०१० अन्वये निर्गमित करण्यांत येत आहे.

हा शासन निर्णय राज्य शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेत स्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक असा आहे

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नांवाने,

(प. श.अहमद)

उपसचिव, महाराष्ट्र शासन.

कृषि,पशुसंवर्धन,दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग.

प्रति

आयुक्त मत्स्यव्यवसाय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई

सर्व प्रादेशिक उपायुक्त, मत्स्यव्यवसाय

महालेखापाल-१, महाराष्ट्र (लेखा व अनुज्ञेयता)/(लेखा परीक्षा), मुंबई.

महालेखापाल-२, महाराष्ट्र (लेखा व अनुज्ञेयता)/(लेखा परीक्षा), नागपूर.

अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई

सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी / संचालक,लेखा व कोषागारे, मुंबई

सर्व जिल्ह्यांचे जिल्हाधिकारी / सर्व जिल्हा परिषद मुख्य कार्यकारी अधिकारी

कार्यकारी अभियंता, पाटबंधारे विभाग /कार्यकारी अभियंता, पाटबंधारे विभाग, जिल्हा परिषद

व्यवस्थापक, जिल्हा अग्रणी बँक,

सर्व जिल्ह्यांचे सहाय्यक आयुक्त,मत्स्यव्यवसाय (तांत्रिक)

सर्व सहाय्यक निबंधक, सहकारी संस्था (दुग्ध)

अध्यक्ष, जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँक / अध्यक्ष, जिल्हा मत्स्यव्यवसाय सहकारी संस्थांचा संघ.

नियोजन विभाग/ वित्त विभाग, व्यय-१, मंत्रालय,

कार्यासन अधिकारी, पदुम-१२, पदुम-१४, पदुम-१६, कृषि व पदुम विभाग, मुंबई-३२.

निवड नस्ती.

विवरणपत्र " अ "

केंद्र पुरस्कृत मत्स्यसंवर्धन विकास यंत्रणा या योजनेच्या सुधारीत अर्थसहाय्याच्या
आकृतीबंधास मंजूरी देणारे विवरणपत्र.

सुधारित बाबी ठळक शब्दात दर्शविण्यात आल्या आहेत.

अ.क	योजनेतील बाब निहाय केंद्र व राज्य यांचा अनुक्रमे ७५:२५ हिश्यांचा तपशील(अनुक्रमांक १२ वगळून)	दर .
१	लाभार्थीच्या जमिनीवर नवीन तळे आणि तलाव बांधकाम, सुव्यवस्थित पाणी घेण्याची सुविधा, पाणी सोडण्याची सुविधा आणि उथळ नलिका विहिरीसह (Shallow tubewell)	१) सपाट भागात प्रति हेक्टरी खर्च रु.३.०० लाख . अनुदान- एकूण खर्चाच्या २०% परंतु जास्तीत जास्त रु.०.६०लाख प्रतिहेक्टर सर्वसाधारणसाठी. व एकूण खर्चाच्या २५ % परंतु जास्तीत जास्त रु. ०.७५ लाख प्रतिहेक्टर अनुसूचित जाती/ अनुसूचित जमातीच्या शेतक-यांसाठी. २) डोंगराळ जिल्ह्यात प्रति हेक्टरी खर्च रु.४.०० लाख . अनुदान- एकूण खर्चाच्या २०% परंतु जास्तीत जास्त रु. ०.८० लाख प्रतिहेक्टर सर्वसाधारणसाठी व एकूण खर्चाच्या २५ % परंतु जास्तीत जास्त रु. १.०० लाख प्रतिहेक्टर अनुसूचित जाती/ अनुसूचित जमातीच्या शेतक-यांसाठी.
२	तळ्याचे /तलावाचे पुनःप्रापण (Reclamation) / नूतनीकरण	आवश्यक खर्च रु. ०.७५ लाख प्रति हेक्टर. अनुदान- एकूण खर्चाच्या २०% परंतु जास्तीत जास्त रु.१५,०००/- प्रतिहेक्टर अनुसूचित जाती/ अनुसूचित जमातीचे शेतकरी वगळून सर्व शेतक-यांसाठी व २५ % परंतु जास्तीत जास्त रु.१८,०००/- प्रतिहेक्टर अनुसूचित जाती/ अनुसूचित जमातीच्या शेतक-यांसाठी.
३	प्रथम वर्षासाठी निविष्टा (Input) (मत्स्यबीज, मत्स्यखाद्य, रासायनिक खते, सेंद्रीय खते आणि मत्स्यरोग टाळण्यासाठी प्रतिबंधात्मक उपाय (ई. यू. एस)	अ) फिनफिश संवर्धनासाठी आवश्यक खर्च रु.०.५० लाख प्रति हेक्टर. अनुदान- एकूण खर्चाच्या २०% परंतु जास्तीत जास्त रु. ०.१० लाख प्रतिहेक्टर सर्वसाधारणसाठी. व २५ % परंतु जास्तीत जास्त रु. ०.१२५ लाख प्रतिहेक्टर अनुसूचित जाती/ अनुसूचित जमातीसाठी. ब) गोडया पाण्यातील कोळंबी शेती. आवश्यक खर्च रु. १.८० लाख प्रति हेक्टर. अनुदान - एकूण खर्चाच्या २०% परंतु जास्तीत जास्त रु. ०.३६ लाख प्रतिहेक्टर सर्वसाधारणसाठी. व २५ % परंतु जास्तीत जास्त रु. ०.४५ लाख प्रतिहेक्टर अनुसूचित जाती/ अनुसूचित जमातीसाठी.
४	गोडया पाण्यातील मत्स्यबीज उबवणी केंद्र	सपाट भागात रु.१२ लाख खर्च प्रति १० मिलियन फ्रायच्या क्षमतेच्या मत्स्यबीज उबवणी केंद्रासाठी आणि डोंगराळ भागात रु.१६ लाख खर्च प्रति १० मिलियन फ्रायच्या क्षमतेच्या मत्स्यबीज उबवणी केंद्रासाठी. अनुदान - खर्चाच्या १०% परंतु जास्तीत जास्त रु.१.२० लाख सपाट भागात आणि रु.१.६० लाख डोंगराळ भागात, फक्त उद्योजकांसाठी (Entrepreneurs)

५	मत्स्यखाद्य विभाग (Unit)	लहान युनिट - युनिट खर्च रु.७.५० लाख (क्षमता १.२ किंवा/दिवस) अनुदान - खर्चाच्या २० % परंतु जास्तीत जास्त रु. १.५०लाख प्रती युनिट
६	मोठे, गोडया पाण्यातील कोळंबी बीज उबवणी केंद्र स्थापन करण्यासाठी (प्रत्येक राज्यासाठी एक) आणि लहान उबवणी केंद्र (लाभार्थीसाठी).	१) २५ मिलियन पीएल प्रतिवर्षी क्षमतेच्या प्रत्येक मोठ्या उबवणी केंद्रासाठी (गोडया पाण्यातील कोळंबी बीज उबवणी केंद्र) खर्च रु.३० लाख. प्रत्येक राज्यांस राज्यस्तरीय उबवणी केंद्र स्थापन करण्यासाठी हे अनुदान केवळ एकदाच अनुज्ञेय राहिल. २) ५-१० मिलियन पीएल प्रतिवर्षी क्षमतेच्या प्रत्येक लहान उबवणी केंद्रासाठी एकूण खर्च रु.१२ लाख. अनुदान - खर्चाच्या २०% परंतु जास्तीत जास्त रु.२.४० लाख प्रति उद्योजकास (Entrepreneurs) एकदाच
७	प्रत्येक मत्स्यसंवर्धन विकास यंत्रणेला माती आणि पाणी परिक्षणासाठी संच उपलब्ध करणे.	माती आणि पाणी परिक्षणासाठीच्या प्रतीसंचाची किंमत रु. ०.४० लाख प्रत्येक मत्स्यसंवर्धन विकास यंत्रणेला असा संच केवळ एकदाच मंजूर करण्यात येईल व एकदाच अनुदान अनुज्ञेय राहिल.
८	शोभिवंत माशांसाठी उबवणी केंद्रासह एकात्मिक विभागाची (Unit) उभारणी	५ ते १० मिलियन (फ्राय) क्षमता असलेल्या प्रति उबवणी केंद्रांचा एकूण खर्च रु. १५ लाख. अनुदान- खर्चाच्या १० % परंतु जास्तीत जास्त रु. १.५० लाख सर्व मत्स्यसंवर्धकांसाठी अनुज्ञेय राहिल.
९	शोभिवंत माशांसाठी प्रजनक साठा	रु. २५.०० लाख प्रति युनिट. यामध्ये केंद्रापासून वाहतूक व वितरण व्यवस्था यांचा समावेश असून सदर योजना राज्य शासनासाठी उपलब्ध आहे.
१०	शोभिवंत माशांच्या बीजाचे प्रमाणीकरण	रु. २५.०० लाख प्रति युनिट. यामध्ये मासळी साठविण्याची सुविधा आणि रोगनिदान प्रयोगशाळेचा समावेश असून सदर योजना राज्य शासनासाठी उपलब्ध आहे.
११	मत्स्य/ कोळंबी बीजाची वाहतूक	हे फक्त डोंगराळ भागाकरिता लागू राहिल. अनुदान- १००० फ्रायच्या वाहतूकीसाठी रु.३०/- सर्व मत्स्यसंवर्धन विकास यंत्रणेसाठी अनुज्ञेय.हे वैयक्तिक मत्स्य शेतकऱ्यांना लागू नाही.
१२	वाहन खरेदी	प्रत्येक नवीन मत्स्यसंवर्धन विकास यंत्रणेसाठी वाहन खरेदीसाठी वाहनाच्या किंमतीच्या ५०% खर्च किंवा वाहन पुर्न स्थापना (Replace)(दुसरे वाहन) करण्यासाठी वाहनाच्या किंमतीच्या ५०% खर्च अनुज्ञेय राहिल.

- १) मत्स्यसंवर्धन विकास यंत्रणा कार्यक्रमांतर्गत उपरोक्त सहाय्य प्रती लाभार्थीस केवळ एकदाच अनुज्ञेय आहे.
- २) नवीन तळयाचे आणि तलावाचे बांधकाम, तळयाचे/तलावाचे पुनःप्रापण (reclamation)/नुतनीकरण आणि प्रथम वर्षी निविष्ठासाठी वैयक्तिक लाभार्थीला, १ हेक्टरपेक्षा कमी ,पासून ५ हेक्टर पर्यंत, वित्तीय संस्थांसह किंवा वित्तीय संस्थांशिवाय सपाट विभागात उपलब्ध आहे आणि १ हेक्टर डोंगराळ जिल्ह्यांत पूर्व नमूद दराच्या प्रमाणात (Pro rate basis)उपलब्ध आहे.
- ३) उपरोक्त सर्व बाबींवरील खर्च, बाब क्र.१२ वाहन खरेदी वगळून केंद्र राज्य शासनाकडून ७५:२५ या प्रमाणात करण्यात येईल.